

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 216/2019-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Andreou Janovou (predtým Kakulošovou), Werferova 1, Košice, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 153/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 153/2016 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 153/2016 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré j e Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II j e **p o v i n n ý** [REDAKOVANÉ] nahradiť trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Andrey Janovej, Werferova 1, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 216/2019 zo 4. júna 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“ v citáciách aj „matka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 P 153/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti okrem iného uviedla:

„1. Som matkou maloletého [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ].
Otcom maloletého je [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]. trvale bytom [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ]

S otcom maloletého som nikdy neuzavrela manželský zväzok, nakoľko tento ešte pred narodením nášho maloletého syna ukončil náš vzťah, avšak s prísľubom, že na výchovu maloletého mi bude riadne finančne prispievať.

2. Od narodenia nášho dieťaťa som na základe vyššie uvedeného bola na jeho výchovu sama. Otec maloletého mi na jeho výživu spočiatku prispieval v nepravidelných intervaloch približne sumou 100,- € mesačne, taktiež sa s maloletým sporadicky stretával. Vzhľadom na to, že práva a povinnosti k maloletému neboli žiadnym spôsobom upravené, návrhom podaným Okresnému súdu Košice II zo dňa 09.01.2013 som sa domáhala zverenia maloletého do mojej osobnej starostlivosti a zaviazaním otca maloletého, aby tento prispieval na výživu maloletého sumou 400,- € mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky.

3. Okresný súd Košice II o mojom návrhu na úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu rozhodol rozsudkom, sp. zn.: 45P/6/2013 zo dňa 16.09.2014, v zmysle ktorého vo výroku I. zveril maloletého do mojej osobnej starostlivosti, vo výroku II. zaviazal otca maloletého prispievať na výživu maloletého počnúc dňom 09.01.2013 sumou 300,- € mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky, vo výroku III. zaviazal otca maloletého uhradiť dlžné výživné od 09.01.2013 do 31.09.2014 spolu v sume 1.200,- € do 30 dní od právoplatnosti rozsudku a vo výroku IV. upravil styk otca s maloletým bez obmedzenia. Výrok I. predmetného rozsudku sa stal právoplatným dňa 31.12.2014. Voči výroku o určení výživného, dlžnom výživnom a úprave styku podal otec maloletého v zákonom stanovenej lehote odvolanie.

4. O odvolaní otca maloletého rozhodol Krajský súd v Košiciach svojim uznesením, sp. zn.: 7CoP/28/2015 zo dňa 08.06.2015, ktorým zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch o určení výživného, dlžnom výživnom, úprave styku, ako aj trovách konania a v rozsahu zrušenia vrátil vec Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie.“

3. Sťažovateľka ďalej v ústavnej sťažnosti uviedla:

„Okresný súd Košice II. svojim uznesením, sp. zn.: 45P/6/2013 zo dňa 14.12.2015 rozhodol o vylúčení návrhu na určenie výživného, dlžného výživného, úprave styku a o trovách konania na samostatné konanie, ktoré je v súčasnosti vedené Okresným súdom Košice II pod sp. zn.: 23P/153/2016. Oznámením Okresného súdu Košice II, sp. zn.:

23P/153/2016 zo dňa 19.06.2017 mi bolo oznámené, že v zmysle Dodatku č. 7 zo dňa 23.03.2017 bola z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti dovtedy konajúcej sudkyne týmto pridelená sudkyňa [REDACTED].

5. Vzhľadom na skutočnosť, že od okamihu vylúčenia návrhu na určenie výživného, dlžného výživného, úprave styku a o trovách konania na samostatné konanie vec po dobu viac ako roka a pol žiadnym spôsobom nepokročil, na Okresný súd Košice II som dňa 22.06.2017 podala k sp. zn.: 23P/153/2016 žiadosť o nariadenie termínu pojednávania, nakoľko od okamihu podania môjho návrhu na úprav u práv a povinností k maloletému dieťaťu v mesiaci január 2013 uplynuli v tej dobe viac ako 4 roky, a o výživnom, dlžnom výživnom a úprave styku s otcom maloletého nebolo stále žiadnym spôsobom rozhodnuté. Následne bolo pojednávanie v predmetnej veci vytýčené na deň 12.07.2017, ktoré bolo však upovedomením o odročení alebo zrušení pojednávania, sp. zn.: 23P/153/2016 zo dňa 19.06.2017 odročené na neurčito. Vzhľadom na skutočnosť, že otec maloletého nečinnosť súdu využíval vo svoj prospech, stratil záujem o maloletého a prestal prispievať na jeho výživu, prostredníctvom svojej právnej zástupkyne som žiadosťou zo dňa 17.08.2017 opätovne požiadala porušovateľa o vytýčenie termínu pojednávania. Vzhľadom na skutočnosť, že aj táto moja žiadosť zostala bezúspešná, podala som dňa 12.12.2017 predsedovi Okresného súdu Košice II JUDr. Adriánovi Pažúrovi sťažnosť na prieťahy vo vyššie uvedenom konaní, nakoľko som považovala za potrebné brániť týmto spôsobom právo môjho dieťaťa na rozhodnutie vo veci bez zbytočných prieťahov. Predseda porušovateľa mi vo svojom liste zo dňa 14.12.2017 odpovedal, že napriek enormnej zaťažnosti novokonajúcej sudkyne, bola táto s mojou sťažnosťou oboznámená a upozornená na nutnosť plynulého konania. Predseda konajúceho súdu mi zároveň oznámil, že priebežnosť konania bude sledovať až do jeho právoplatného skončenia.“

4. Napokon sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukázala na to, že:

„Pretrvávajúca nečinnosť súdu spôsobila, že otec maloletého nadobudol pocit nedotknuteľnosti a nedosiahnuteľnosti. Tento mi v mesiaci február 2018 oznámil, že má v úmysle natrvalo sa presťahovať do USA a tam si zmeniť meno. Uvedenou skutočnosťou mi vlastne chcel naznačiť, že sa pre účely súdneho konania stane nedosiahnuteľným a náš maloletý syn sa reálne nikdy nedostane k súdom priznanému výživnému. Na základe

uvedenej skutočnosti som v mesiaci február 2018 opätovne urgovala porušovateľa a požiadala ho o vytýčenie termínu pojednávania v čo najskoršom možnom termíne. Porušovateľ síce vytýčil termín pojednávania na deň 23.07.2018, toto bolo však v deň jeho konania opäť zrušené. Čo bolo mojej právnej zástupkyňi oznámené asistentkou konajúcej sudkyne prostredníctvom e-mailovej komunikácie zhruba hodinu pred plánovaným začiatkom pojednávania. Ku dňu podania tejto sťažnosti je tomu už vyše 68 mesiacov od podania návrhu, čo považujem za neprípustne dlhú dobu bez dosiahnutia rozhodnutia vo veci samej.“

5. Keďže do podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, sťažovateľka žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd konaním Okresného súdu Košice II, v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/153/2016 porušené boli.

Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn.: 23P/153/2016 konal bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 15.000,- € (slovom pätnásťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd Košice II je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania v sume 325,42 € (slovom: tristodvadsaťpäť eur štyridsaťdva centov) na účet JUDr. Andrey Kakulošovej, advokátky so sídlom Werferova 1, 040 11 Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenia okresného súdu a replika sťažovateľky

6. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu zo 1. apríla 2019 vyjadril k ústavnej sťažnosti ešte pred prijatím sťažnosti na ďalšie konanie prípisom sp. zn.

1 SprV 248/2019 z 8. apríla 2019, ktorý bol ústavnému súdu doručený 9. apríla 2019, v ktorom uviedol:

„Po oboznámení sa s obsahom doručenej sťažnosti a predmetného spisu Vám predkladám nasledujúce stanovisko spolu s prehľadom vo veci vykonaných procesných úkonov:

-uznesením zo dňa 14.12.2015, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 11.4.2016, bol návrh sťažovateľky na určenie výživného, dlžného výživného a úpravy styku vylúčený na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 23P 153/2016.

-dňa 13.5.2016 bol daný pokyn pre pripojenie pôvodného spisu, z ktorého bolo zistené, že bolo vypracované dožiadanie na výsluch odporcu do Rakúska.

-uznesením zo dňa 18.5.2016 bol maloletému dieťaťu ustanovený kolízny opatrovník - Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, ktorý bol zároveň vyzvaný na prešetrenie pomerov v rodine maloletého. Zároveň boli zisťované majetkové pomery sťažovateľky.

-odpovede od dožiadaných subjektov boli súdu doručené v priebehu mesiaca júl 2016.

-dňa 23.8.2016 bolo doručené vybavené dožiadanie - výsluch otca v nemeckom jazyku.

-z vyššie uvedeného dôvodu bol uznesením zo dňa 7.9.2016 v konaní ustanovený prekladateľ a tlmočník, ktorému bolo uložené vykonať

prekladateľský úkon spočívajúci v preložení odpovede dožiadaného súdu doručenej dňa 23.8.2016 z nemeckého do slovenského jazyka.

-dňa 26.8.2016 bola doručená správa kolízneho opatrovníka.

-dňa 14.10.2016 bol doručený žiadaný preklad.

-uznesením zo dňa 18.10.2016 bolo rozhodnuté o odmene prekladateľa. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 13.12.2016.

-dňa 20.12.2016 určila zákonná sudkyňa termín pojednávania na deň 12.7.2017 (č.l. 64 spisu), dňa 9.1.2017 boli vypracované výzvy pre sťažovateľku, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach, Sociálnu poisťovňu v Košiciach a o súčinnosť bolo požiadané Veľvyslanectvo SR vo Viedni, všetky tieto výzvy boli zo súdu odoslané až 19.6.2017.

-dňa 27.3.2017 došlo k prerozdeleniu všetkých nevybavených vecí pôvodne konajúcej zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] medzi zvyšné dve sudkyne rovnakého rozsahu pôsobnosti, a to z dôvodu jej dlhodobej práceneschopnosti, ktorá trvala od 8.2.2017, v súlade s ustanovením § 51 ods. 4 písm. a) zák. č. 757/2014 Z.z. a Rozvrhom práce pre rok 2017. Predmetná vec bola pridelená do súdneho oddelenia [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], ktorá dňa 15.6.2017 dala pokyn pre zrušenie termínov pojednávania v prevzatých veciach, teda zrušila i termín, určený na deň 12.7.2017.

-dňa 12.4.2018 bolo určené pojednávanie na deň 23.7.2018, zároveň bol v konaní ustanovený prekladateľ a bolo zasielané dožiadanie odporcovi a o súčinnosť bolo požiadané Veľvyslanectvo SR vo Viedni.

-dňa 19.7.2018 doručila právna zástupkyňa odporcu žiadosť o odročenie pojednávania, určeného na deň 23.7.2018, z dôvodu plánovanej rodinnej dovolenky.

-súd žiadosť o odročenie pojednávania akceptoval a pojednávanie odročil, -uznesením zo dňa 31.10.2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 11.12.2018, bolo rozhodnuté o odmene prekladateľa. O súčinnosť bolo opakovane požiadané Veľvyslanectvo SR vo Viedni.

Vzhľadom na chronológiu vyššie uvedených procesných úkonov súdu je nutné pripustiť, že v konaní došlo k prietahom. Uvedená situácia bola spôsobená predovšetkým zmenou zákonnej sudkyne v dôsledku dlhodobej práceneschopnosti pôvodne konajúcej zákonnej sudkyne a jej následným odchodom do invalidného dôchodku. Novej zákonnej sudkyňi bol prerozdelený veľký počet vecí, a to po ukončení jej dlhodobej práceneschopnosti, čo spôsobilo enormnú zaťaženosť jej súdneho oddelenia. Personálna situácia súdu v uvedenom období pritom neumožňovala zvoliť iné riešenie, pre strany sporov priaznivejšie.

Navyše je potrebné poukázať aj na značnú obtiažnosť a zdĺhavosť konania spočívajúcu v skutočnosti, že sa jedná o konanie s cudzím prvkom, kde je predovšetkým doručovanie zásielok časovo náročnejšie a všetky listiny je potrebné prekladať do nemeckého jazyka.“

7. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie na základe výzvy ústavného súdu zo 7. júna 2019 predseda okresného súdu prípisom sp. zn. 1 SprV 248/2019 z 12. júna 2019

doručeným ústavnému súdu 17. júna 2019 oznámil, že poukazuje na svoje vyjadrenie z 8. apríla 2019, ktoré doplnil o informáciu, že 15. mája 2019 doručil kolízny opatrovník správu z aktuálneho prešetrenia pomerov v rodine a zákonná sudkyňa nariadila termín pojednávania na 16. september 2019. Predseda okresného súdu tiež uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

8. Ústavný súd 17. júna 2019 zaslal vyjadrenie okresného súdu právnej zástupkyňi sťažovateľky, ktorá ústavnému súdu doručila svoje vyjadrenie 10. septembra 2019, v ktorom oznámila, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, a k argumentom okresného súdu uviedla:

«Predseda Okresného súdu Košice II vo svojom vyjadrení vymenoval procesné úkony potrebné na zabezpečenie legálneho procesného postupu súdu v danom prípade, a zároveň pripustil, že v napádanom konaní predsa len k prietahom došlo. Odôvodňoval to predovšetkým zmenou zákonnej sudkyne v dôsledku dlhodobej práceneschopnosti pôvodne konajúcej sudkyne a jej následným odchodom do invalidného dôchodku. Navyše, predseda súdu poukázal aj na zdĺhavosť a obtiažnosť vykonávania procesných úkonov s protistranou, keďže ide o konanie s cudzím prvkom, čo má za dôsledok predlžovanie výkonu procesných úkonov, najmä z hľadiska doručovania zásielok do cudziny či prekladania listín do nemeckého jazyka, čo sa nakoniec ukázalo ako časovo náročnejšie a zdĺhavejšie. S uvedeným však nemožno súhlasiť, nakoľko ani cudzí prvok v konaní nemôže byť ospravedlniteľným dôvodom pre tak výrazné prietahy, ako je to v prípade predmetného súdneho konania.

Sťažovateľka má za to, že v jej veci nielenže dochádza k zbytočným prietahom, ale zároveň sa jedná o také prietahy, ktoré možno označiť aj ako „významné prietahy“, ktoré už podľa jej názoru nadobudli neústavný charakter.

Sťažovateľka preto v plnom rozsahu zotráva a odkazuje na odôvodnenie svojej sťažnosti.»

9. Zo zistenia ústavného súdu vyplynulo, že 16. septembra 2019 sa na okresnom súde uskutočnilo v danej právnej veci pojednávanie, ktoré bolo odročené bez meritórneho rozhodnutia.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Na zasadnutí pléna ústavného súdu 16. októbra 2019 bol schválený Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“), ktorý nadobudol účinnosť 17. októbra 2019. V zmysle tohto rozvrhu práve je Mojmir Mamojka (sudca spravodajca) členom tretieho senátu ústavného súdu. V súlade s čl. X bodom 7 rozvrhu práce vecí, na ktorých prerokovanie boli od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 príslušné prvý senát ústavného súdu alebo druhý senát ústavného súdu v zložení platnom v období od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a v ktorých bolo v tomto období vydané rozhodnutie o prijatí návrhu na ďalšie konanie, prerokujú tieto senáty v pôvodnom zložení (platnom v období od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019). Prvý senát ústavného súdu v rozhodnom období pracoval v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu), Miroslav Duriš a Mojmir Mamojka. Vzhľadom na uvedené rozhodol vo veci ústavnej sťažnosti vedenej pod sp. zn. I. ÚS 216/2019 prvý senát ústavného súdu v zložení tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

IV.

IV. 1 K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

17. Obsah zapožičaného spisu okresného súdu sp. zn. 23 P 153/2016 potvrdzuje úkony uvedené v podanej ústavnej sťažnosti a vo vyjadrení okresného súdu k ústavnej sťažnosti, ktoré ústavný súd považuje za preukázané.

IV. 2 Vyhodnotenie postupu okresného súdu

18. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľky vyplýva, že namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd preveril v spise okresného súdu vedenom v napadnutom konaní prehľad procesných úkonov, ako vyplývajú z vyjadrenia

okresného súdu, a vzhľadom na to, že citovaný prehľad procesných úkonov zodpovedá skutočnosti, od ich opätovného opisu v tomto náleze ústavný súd upustil a v plnom rozsahu na neho odkazuje.

19. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

20. K základným povinnostiam súdu a sudcu patrí preto aj povinnosť zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník, resp. strana konania obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu do 30. júna 2016 vyplývala z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (najmä z § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1) a s účinnosťou od 1. júla 2016 vyplýva z ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), najmä z jeho čl. 17 a § 157 ods. 1. Podľa čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb a podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada

aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

22. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým tvorí bežnú súčasť agendy všeobecných súdov a v zásade ho nemožno hodnotiť po stránke právnej ako zložité, čo sa vzťahuje aj na napadnuté konanie. Ústavný súd v súvislosti s nutnosťou prekladať všetky listiny do nemeckého jazyka pripúšťa určitý stupeň skutkovej zložitosti, ktorou však nie je možné ospravedlniť aktuálny stav konania.

23. Správanie sťažovateľky ako strany konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pri preskúmaní tohto kritéria ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver, že k predĺženiu napadnutého konania v posudzovanom období prispela relevantne sťažovateľka svojím správaním.

24. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd konštatuje, že návrh sťažovateľky na určenie výživného, dlžného výživného a úprave styku otca k maloletému bol uznesením okresného súdu sp. zn. 45 P 6/2013 zo 14. decembra 2016 (právoplatným 11. apríla 2016) vylúčený na samostatné konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 23 P 153/2016. Napadnuté konanie tak prebieha na okresnom súde viac ako tri roky a dosiaľ nie je právoplatne skončené.

25. Ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že vzhľadom na citlivosť konaní vo veciach starostlivosti o maloletých, čo sa týka aj predmetnej veci, je potrebné, aby všeobecné súdy pristupovali k zabezpečeniu plynulosti priebehu, efektívnosti a najmä rýchlosti týchto konaní s mimoriadnou zodpovednosťou.

26. Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanom období sa v postupe okresného súdu vyskytlo niekoľko období nečinnosti okresného súdu, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili celkovú dĺžku napadnutého konania. Z predloženého súdneho spisu predovšetkým vyplynulo, že výzvy okresného súdu z 9. januára 2017 adresované sťažovateľke, kolíznemu opatrovníkovi, Sociálnej poisťovni a Veľvyslanectvu Slovenskej republiky vo Viedni boli odoslané až 19. júna 2017, teda s polročným omeškaním a pojednávanie nariadené na 12. júl 2017 bolo zrušené z dôvodu prerozdelenia danej právnej veci novému zákonnému sudcovi. Žiadne ďalšie úkony v roku 2017 uskutočnené neboli. V roku 2018 okresný súd nariadil pojednávanie na 23. júl 2018, ktoré bolo na žiadosť právnej zástupkyne odporcu zrušené a odročené. Žiadne ďalšie úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky okresný súd počas roka 2018 nevykonával. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti tiež zohľadnil, že ani po podaní ústavnej sťažnosti (6. septembra 2018) nebol postup okresného súdu plynulý, keďže v roku 2019 okresný súd nariadil a uskutočnil len jedno pojednávanie (16. septembra 2019), ktoré bolo odročené bez meritórneho rozhodnutia. To, že v napadnutom konaní došlo k priedňahom v konaní, pripustil vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti aj predseda okresného súdu.

27. Argumentáciu predsedu okresného súdu o dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne nemohol ústavný súd akceptovať, pretože vo svojej stabilizovanej judikatúre už opakovane uviedol, že personálne problémy (dlhodobá práceneschopnosť sudcu, zmeny zákonných sudcov) a nadmerné množstvo vecí nemôže byť vo vzťahu k oprávnenému subjektu, ktorý sa obrátil na všeobecný súd so žiadosťou o odstránenie svojej právnej neistoty, dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedňahov a nezbavuje štát zodpovednosti za pomalý priebeh konania a jeho dôsledku na vznik zbytočných priedňahov (napr. III. ÚS 83/2014). Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí – a teda vykonanie spravodlivosti – bez zbytočných priedňahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ľarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne

kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03). Okrem uvedeného ústavný súd opakovane zdôraznil, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti preto nemožno prihliadnuť na skutočnosti uvádzané vo vyjadrení podpredsedníčky okresného súdu (I. ÚS 6/06).

28. Na základe uvedeného ústavný súd konštatujúc, že nie je akceptovateľné, aby napadnuté konanie v tejto citlivej veci nebolo dosiaľ právoplatne skončené, a súčasne poukazujúc na opakujúcu sa nečinnosť okresného súdu, dospel k záveru, že okresný súd vo veci sťažovateľky spôsobil vznik zbytočných prietahov, čím porušil jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

29. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

30. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

31. Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené boli, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných

prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

33. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

34. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

35. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, ktoré uplatňuje aj Európsky súd pre ľudské práva pri rozhodovaní o spravodlivom finančnom zadosťučinení podľa čl. 41 dohovoru, ktoré priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovaného prípadu.

36. Sťažovateľka požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 15 000 €, ktoré odôvodňuje právnou neistotou svojou, ako aj svojho maloletého dieťaťa.

37. Vychádzajúc z doterajšej neprimeranej dĺžky napadnutého konania a prihliadajúc najmä na citlivosť danej právnej veci, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci existujú dôvody na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

38. V súlade s § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde je okresný súd povinný sťažovateľke priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti nálezu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľke nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

VI.

Trovy konania

39. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

40. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

41. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Vzhľadom na skutočnosť, že vyjadrenie doručené ústavnému súdu 10. septembra 2019 neobsahovalo žiadnu novú argumentáciu, ktorou by sťažovateľka podporila záver o ústavnej neudržateľnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľke nepriznal.

42. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2017 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky vo výške 921 € (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 153,50 € a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 9,21 €). Sťažovateľke tak patrí

ako náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby v celkovej výške 325,42 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

43. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

44. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu